

Gemeente De Marne

Definitief concept Accountantsverslag over het boekjaar 2018

**Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente De Marne
Postbus 11
9965 ZG LEENS**

Datum: 25 juni 2019

**Onderwerp:
Accountantsverslag 2018**

**Ons kenmerk:
Concept – RVB – 2018 - 30001401**

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2018. Dit verslag bevat de belangrijkste uitkomsten van onze werkzaamheden, waarvan wij vinden dat die voor u relevant zijn voor een goed begrip van de jaarrekening 2018, en voor het beoordelen van de financiële positie van uw gemeente.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij hebben de jaarrekening 2018 gecontroleerd.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening van de gemeente De Marne.

Wij bespreken deze rapportage tijdens de bijeenkomst op 1 juli a.s. met uw auditcommissie en beantwoorden eventuele vragen die er zijn.

Het verslag van bevindingen is, zoals hiervoor reeds verwoord, bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2018. De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Met vriendelijke groet,
Astrium Overheidsaccountants B.V.

Drs. N.E. Lansbergen RA EMITA RE

INHOUDSOPGAVE

1. Kernpunten van de controle
 2. Decentralisaties overheid
 3. Grondexploitaties
 4. Voorzieningen
 5. Analyse vermogen en resultaat
 6. Interne beheersing
 7. Overige bevindingen jaarrekeningcontrole
-

Bijlagen

- A: Niet-gecorrigeerde controleverschillen
- B: Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening

1 KERNPUNTEN VAN DE CONTROLE

1.1 Controleverklaring	<p>De jaarrekeningcontrole is uitgevoerd zoals overeengekomen in onze opdrachtbevestiging. In het najaar van 2018 hebben wij de interimcontrole verricht, die gericht is op de processen binnen de gemeente. De interimcontrole hebben wij afgesloten met een managementletter.</p> <p>De controle in het voorjaar 2019 is gericht op de laatste jaarrekening van de gemeente De Marne. De uitgevoerde werkzaamheden hebben geresulteerd in een controleverklaring bij de jaarrekening 2018. Deze controleverklaring hebben wij u op 1 juli 2019 separaat toegezonden.</p>
1.2 Reikwijdte van de controle	<p>Met de opdrachtbevestiging heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2018. De reikwijdte van onze controle staat hierin omschreven. Er is gedurende het verloop van de controle over 2018 op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2018 voldoende voor de doelstelling van onze controle.</p>
1.3 Vermogen en resultaat	<p>Het gerealiseerd resultaat (inclusief de mutaties in de reserves) bedraagt circa € 1.505.000 versus een begroot resultaat (na wijziging) van € 0. In hoofdstuk 5 gaan wij nader in op het resultaat en de ontwikkeling van het (weerstand)vermogen. In de jaarrekening (hoofdstuk 1 Samenvatting) heeft het College de belangrijkste wijzigingen toegelicht. Alle voor- en nadelen ten opzichte van de begroting zijn voornamelijk incidenteel van aard.</p>
1.4 Onafhankelijkheid	<ul style="list-style-type: none">• Astrium Overheidsaccountants B.V. (hierna: Astrium) is onafhankelijk van de gemeente De Marne en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid.• Ons zijn geen relaties bekend tussen Astrium en de gemeente De Marne, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.• Bijlage B bevat een nadere uiteenzetting van onze onafhankelijkheid.

1.5 Sociaal Domein	<u>Jeugdzorg - RIGG</u> Voor de lasten uit hoofde van de Jeugdwet steunt de gemeente de Marne op de financiële verantwoording van de RIGG inclusief controleverklaring. In het accountantsverslag, behorend bij de controleverklaring, is door de controlerend accountant aangegeven dat een onzekerheid resteert van € 76.000.																														
	Daarnaast is geconstateerd dat de kosten voor de Jeugdzorg voor € 44.000 te hoog zijn verantwoord. Deze afwijking nemen wij derhalve mee in onze foutenevaluatie als fout.																														
	<u>WMO Zorg in natura</u> De Zorg in natura WMO wordt uitgevoerd door landelijke en lokaal opererende zorgaanbieders. Conform het landelijk controleprotocol I-sociaal Domein zijn productieverantwoordingen en controleverklaringen opgevraagd bij de zorgaanbieders. Van enkele belangrijke zorgaanbieders zijn deze productieverantwoordingen en controleverklaringen (nog) niet ontvangen. Hierdoor is sprake van een onzekerheid van € 7.000 voor WMO. Dit bedrag is als onzekerheid in de foutenevaluatie meegenomen.																														
	<u>PGB-budget</u> Op 26 maart 2019 heeft de Sociale Verzekeringsbank (SVB) verantwoordingen inzake de PGB's voor Jeugd en WMO aan de gemeenten toegezonden. De SVB heeft zelf vastgesteld dat de rechtmatigheid van de uitvoering van de PGB's inzake Jeugd en WMO niet kan worden vastgesteld. Er is dan ook geen goedkeurende verklaring vanuit de SVB ontvangen. Vanuit de gemeente De Marne zijn geen aanvullende herstelacties uitgevoerd om de onzekerheid te doen verminderen. Dat heeft tot gevolg dat de uitgaven voor de PGB's voor WMO en Jeugd ad € 919.000 als onzekerheid in de foutenevaluatie zijn meegenomen.																														
1.6 Grondexploitaties	<p>De gemeente De Marne heeft de exploitatieberekeningen van de grondexploitaties ten behoeve van de jaarrekening 2018 geactualiseerd. Wij hebben vastgesteld of de uitgangspunten aanvaardbaar zijn.</p> <p>De waarde van de balanspost voorraden per eind 2018 in de balans van de gemeente De Marne bedraagt € 124.000.</p> <p>De boekwaarde van de in exploitatie genomen gronden is als volgt opgebouwd:</p> <table><tr><th></th><th>Saldo van gerealiseerde kosten en opbrengsten</th><th>Gerealiseerde kosten</th><th>Gerealiseerde baten</th><th>Boekwaarde 31.12.2018</th></tr><tr><td>Complex Doornbos-Zoutkamp</td><td>-10.000</td><td>€ 2.000</td><td>0</td><td>-8.000</td></tr><tr><td>Complex Trekweg-Ulrum</td><td>-356.000</td><td>€ 1.000</td><td>0</td><td>-355.000</td></tr><tr><td>Complex Bedrijventerrein De Marne-Ulrum</td><td>420.000</td><td>€ 21.000</td><td>€ 82.000</td><td>359.000</td></tr><tr><td>Tuinbouwbedrijventerrein Ulrum</td><td>80.000</td><td>€ 49.000</td><td>0</td><td>129.000</td></tr><tr><td>Totaal</td><td>134.000</td><td>€ 73.000</td><td>€ 82.000</td><td>124.000</td></tr></table>		Saldo van gerealiseerde kosten en opbrengsten	Gerealiseerde kosten	Gerealiseerde baten	Boekwaarde 31.12.2018	Complex Doornbos-Zoutkamp	-10.000	€ 2.000	0	-8.000	Complex Trekweg-Ulrum	-356.000	€ 1.000	0	-355.000	Complex Bedrijventerrein De Marne-Ulrum	420.000	€ 21.000	€ 82.000	359.000	Tuinbouwbedrijventerrein Ulrum	80.000	€ 49.000	0	129.000	Totaal	134.000	€ 73.000	€ 82.000	124.000
	Saldo van gerealiseerde kosten en opbrengsten	Gerealiseerde kosten	Gerealiseerde baten	Boekwaarde 31.12.2018																											
Complex Doornbos-Zoutkamp	-10.000	€ 2.000	0	-8.000																											
Complex Trekweg-Ulrum	-356.000	€ 1.000	0	-355.000																											
Complex Bedrijventerrein De Marne-Ulrum	420.000	€ 21.000	€ 82.000	359.000																											
Tuinbouwbedrijventerrein Ulrum	80.000	€ 49.000	0	129.000																											
Totaal	134.000	€ 73.000	€ 82.000	124.000																											

	Onze conclusie is dat wij kunnen instemmen met de schattingen die door het college zijn gemaakt bij de actualisatie van de complexen en daarmee ook met de uitkomsten van deze actualisatie. In hoofdstuk 3 gaan wij nader in op de controle alsmede de uitkomsten daarvan inzake de grondexploitaties.		
1.7 Voorzieningen	<p>In onze controle achten we het belangrijk om vast te stellen dat de voorzieningen toereikend zijn. Daarnaast hebben we beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden die de verslaggingswetgeving voor de gemeente (BBV) daaraan stelt. Onze conclusie is dat een adequate onderbouwing aanwezig is voor de voorzieningen, waaruit blijkt de voorzieningen toereikend zijn, met uitzondering van de pensioenverplichting voor de oud-wethouders.</p> <p>In hoofdstuk 4 gaan wij nader in op de controle van de voorzieningen.</p>		
1.8 Goedkeurings- en rapporteringstolerantie	De materialiteit bij de planning en uitvoering van de jaarrekeningcontrole 2018 is € 416.000.		
	Deze materialiteit vloeit voort uit het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol, hetgeen voldoet aan de wettelijk voorgeschreven minimumvereisten.		
	Goedkeuringstoleranties	Toelichting	Bedrag
	Fouten	1% van de totale lasten	€ 416.000
	Onzekerheden	3% van de totale lasten	€ 1.248.000
	Rapporteringstoleranties		
	Fouten	10 % van de goedkeuringstolerantie	€ 41.600
	Onzekerheden	10 % van de goedkeuringstolerantie	€ 41.600
	Realisatie fouten en onzekerheden <i>Zie bijlage A van deze rapportage</i>	Strekking van de controleverklaring	Omvang van de fouten dan wel onzekerheden.
	Fouten (rechtmatigheid)	Goedkeurend	€ 227.000
	Fouten (getrouwheid)	Goedkeurend	€ 44.000
	Onzekerheden (rechtmatigheid)	Goedkeurend	€ 1.002.000
	Onzekerheden (getrouwheid)	Goedkeurend	€ 1.002.000

2 DECENTRALISATIES OVERHEID

2.1 Bevindingen sociaal domein	<p>Het college van de gemeente De Marne is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening 2019. Bij het sociaal domein is de gemeente echter afhankelijk van diverse partijen, zoals de Sociale Verzekeringsbank (SVB) en tal van zorgaanbieders zoals de RIGG. Om verantwoording af te kunnen leggen over de lasten die samenhangen met het sociaal domein is de gemeente daarom afhankelijk van het verkrijgen van betrouwbare verantwoordingsinformatie van deze partijen. Deze verantwoordingsinformatie is, ondanks de inspanningen van de gemeente, niet volledig verkregen. Dit uit zich in de onderstaande bevindingen.</p>
2.2 Verantwoording Jeudzorg via de RIGG	<p>Voor de lasten uit hoofde van de Jeugdwet steunt de gemeente De Marne op de financiële verantwoording van de RIGG inclusief controleverklaring. In het accountantsverslag, behorend bij de controleverklaring, is door de controlerend accountant aangegeven dat een onzekerheid resteert van € 76.000.</p> <p>Daarnaast hebben wij een verschil geconstateerd tussen enerzijds de lasten in de financiële verantwoording en anderzijds de verantwoorde lasten in de jaarrekening van de gemeente. Het verschil over 2018 bedraagt € 44.000, waarbij de lasten te hoog zijn verantwoord. Derhalve rapporteren wij in de foutenevaluatie een ongecorrigeerd verschil van € 44.000.</p>
2.3 Persoonsgebonden budgetten WMO en Jeugd	<p>De bestedingen inzake de persoonsgebonden budgetten (PGB) van de gemeente De Marne bedragen in 2018 € 919.000 voor WMO en Jeugd.</p> <p>Ten aanzien van de PGB's merken wij het volgende op:</p> <ul style="list-style-type: none"> Op 13 maart 2019 heeft de SVB verantwoordingen inclusief controleverklaring inzake de PGB's voor Jeugd en WMO aan de gemeenten toegezonden. De SVB heeft zelf vastgesteld dat de rechtmatigheid van de uitvoering van de PGB's inzake Jeugd en WMO niet kan worden vastgesteld. Er is dan ook geen goedkeurende verklaring vanuit de SVB ontvangen. Vanuit de gemeente De Marne zijn geen compenserende maatregelen uitgevoerd om de onzekerheid te doen verminderen. Dat heeft tot gevolg dat de PGB voor WMO en Jeugd ad € 919.000 als onzekerheid in de foutenevaluatie is meegenomen. Naar verwachting zal de SVB in 2019 weer belangrijke stappen zetten om de controle en verantwoording van de PGB's te verbeteren. Wij adviseren u ook om in het gemeentelijke proces waarborgen in te bouwen om meer grip te krijgen op de rechtmatigheid van de verstrekking en besteding van de PGB's.

2.4 WMO Zorg in natura	<p>Ten aanzien van de zorg in natura WMO begeleiding en Huishoudelijke Hulp merken wij het volgende op:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ De jaarlast van WMO is mede gebaseerd op de ontvangen productieverantwoordingen van zorgaanbieders. ▪ De Zorg in natura WMO wordt uitgevoerd door landelijke en lokaal opererende zorgaanbieders. <p>Conform het landelijk controleprotocol I-sociaal Domein zijn productieverantwoordingen en controleverklaringen opgevraagd bij de zorgaanbieders. Van enkele zorgaanbieders is dit (nog) niet ontvangen. Hierdoor is sprake van een onzekerheid van € 7.000 voor WMO.</p>
-------------------------------	--

3 GRONDEXPLOITATIES

3.1 Samenvatting	<p>Wij hebben de grondexploitatie 2018 beoordeeld en onze bevindingen zijn in deze paragraaf opgenomen. Samenvattend concluderen wij:</p> <ol style="list-style-type: none">1) de gemeente De Marne heeft voor alle GREX (bouwgronden in exploitatie) een individueel en geactualiseerd exploitatieplan opgesteld;2) Er zijn in 2018 geen grondexploitaties geopend dan wel gesloten.																																				
3.2 Parameters grondexploitaties	<p>De belangrijkste parameters in de grondexploitatie betreffen de rente, de indexering op kosten en opbrengsten en de woningbouwplanning. Naar aanleiding van onze controle merken wij op:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Conform de BBV richtlijnen mag de maximale looptijd van de grondexploitaties 10 jaar bedragen. Alle complexen voldoen aan dit vereiste.▪ De rekenrente en disconteringsvoet is met ingang van 2018 berekend op 2,5%. Deze wijkt af van de werkelijk betaalde rente over het vreemd vermogen echter valt het binnen de marge van afwijking conform BBV.▪ De kosten- en opbrengstenindexering voor de grondexploitatie is bepaald op 0 %. Voor opbrengstenstromen is dit een voorzichtige benadering. Voor kostenstromen zou een reëel percentage van bijvoorbeeld 1,5 % meer recht doen aan de realiteit. Gelet op de beperkte impact in de doorrekening kunnen wij hier mee instemmen.▪ Wij hebben vastgesteld dat in doorrekening van de grondexploitatie de juiste prijzen zijn gehanteerd, die door de raad zijn vastgesteld																																				
3.3 Ontwikkeling grondexploitaties in 2018	<p>De vier bouwgronden in exploitatie (grondexploitaties) van de gemeente hebben zich in 2018 als volgt ontwikkeld:</p> <table><tr><th>Grondexploitatie</th><th>Beginbalans 1.1.2018</th><th>Vermeerdering (investeringen)</th><th>Vermindering (ontvangsten)</th><th>Winstneming / voorzieningen</th><th>Eindbalans 31.12.2018</th></tr><tr><td>Doornbos-Zoutkamp</td><td>(€ 10.000)</td><td>€ 2.000</td><td>€ 0</td><td></td><td>(€ 8.000)</td></tr><tr><td>Trekweg-Ulrum</td><td>€ 44.000</td><td>€ 1.000</td><td>€ 0</td><td>€ 400.000</td><td>(€ 355.000)</td></tr><tr><td>Bedrijventerrein De Marne-Ulrum</td><td>€ 420.000</td><td>€ 21.000</td><td>€ 82.000</td><td></td><td>€ 359.000</td></tr><tr><td>Tuinbouwbedrijventerrein Ulrum</td><td>€ 95.000</td><td>€ 49.000</td><td>€ 0</td><td>€ 15.000</td><td>€ 129.000</td></tr><tr><td>Totaal</td><td>€ 134.000</td><td>€ 73.000</td><td>€ 82.000</td><td>€ 415.000</td><td>€ 124.000</td></tr></table> <p><u>Doornbos-Zoutkamp</u></p> <p>In 2018 is het complex afgerond en wordt het complex afgesloten. De laatste winst is echter niet genomen in de jaarrekening 2018 genomen, terwijl dit wel verplicht is volgens het BBV. Het verschil (€ 8.000) is echter lager dan de rapportagetolerantie, derhalve is het niet opgenomen in de foutenevaluatie.</p>	Grondexploitatie	Beginbalans 1.1.2018	Vermeerdering (investeringen)	Vermindering (ontvangsten)	Winstneming / voorzieningen	Eindbalans 31.12.2018	Doornbos-Zoutkamp	(€ 10.000)	€ 2.000	€ 0		(€ 8.000)	Trekweg-Ulrum	€ 44.000	€ 1.000	€ 0	€ 400.000	(€ 355.000)	Bedrijventerrein De Marne-Ulrum	€ 420.000	€ 21.000	€ 82.000		€ 359.000	Tuinbouwbedrijventerrein Ulrum	€ 95.000	€ 49.000	€ 0	€ 15.000	€ 129.000	Totaal	€ 134.000	€ 73.000	€ 82.000	€ 415.000	€ 124.000
Grondexploitatie	Beginbalans 1.1.2018	Vermeerdering (investeringen)	Vermindering (ontvangsten)	Winstneming / voorzieningen	Eindbalans 31.12.2018																																
Doornbos-Zoutkamp	(€ 10.000)	€ 2.000	€ 0		(€ 8.000)																																
Trekweg-Ulrum	€ 44.000	€ 1.000	€ 0	€ 400.000	(€ 355.000)																																
Bedrijventerrein De Marne-Ulrum	€ 420.000	€ 21.000	€ 82.000		€ 359.000																																
Tuinbouwbedrijventerrein Ulrum	€ 95.000	€ 49.000	€ 0	€ 15.000	€ 129.000																																
Totaal	€ 134.000	€ 73.000	€ 82.000	€ 415.000	€ 124.000																																

Trekweg-Ulrum

De verwachting is een nadelig resultaat (inclusief rekenrente van 2,5%) van € 397.000, hiervoor is reeds een voorziening getroffen van € 400.000 per 31-12-2018. Het nadelig resultaat komt voornamelijk voort uit de verplaatsing van een manege, welke is gepland in 2019. De gronduitgifte is voorzichtig geraamd. Voor de komende jaren (tot 2020) worden nog geen verkopen gecalculeerd. De totaal uit te geven grond betreft 2.275 m2 voor een prijs van € 70 per m2.

Bedrijventerrein De Marne-Ulrum

In 2018 heeft er een verkoop plaatsgevonden van een perceel waardoor er een vermindering is ontstaan van € 82.000. Het betreft een complex met een positieve eindwaarde ultimo 2027 van € 346.000. Hierdoor heeft de gemeente geen verliesvoorziening getroffen voor dit complex. De gronduitgifte is voorzichtig geraamd. Voor de komende jaren (tot 2020) worden nog geen verkopen gecalculeerd.

Tuinbouwbedrijventerrein Ulrum

De verwachting is een nadelig resultaat (inclusief rekenrente van 2,5%) van € 15.000 (2017: € 12.500). Voor dit verlies is reeds een voorziening getroffen van € 15.000 per 31-12-2018. Het nadelig resultaat komt voornamelijk voort uit een rekenrente die is verhoogd ten opzichte van originele exploitatie opzet.

4 VOORZIENINGEN

4.1 Voorzieningen

Wij hebben gecontroleerd of de voorzieningen van de gemeente De Marne toereikend zijn. Daarbij hebben we specifiek beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden van het BBV. In artikel 44 van het BBV is opgenomen dat voorzieningen (alleen) gevormd moeten worden voor:

1. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
2. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
3. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
4. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Overigens geldt dat altijd voldoende onderbouwing aanwezig dient te zijn alvorens een voorziening gevormd mag worden. Enkele voorzieningen lichten wij toe, vanwege gewijzigde uitgangspunten of vanwege de bijzondere situatie:

Voorziening pensioen wethouders

Deze voorziening wethouders is bepaald op basis van recente actuariële berekeningen. De dotatie van de voorziening is het gevolg van uitkering van verzekeraar ad € 898.000. Vervolgens is middels de actuariële berekening vastgesteld dat voorziening hoger was dan de verwachte pensioen verplichting ad € 156.000. Hiermee voldoet de voorziening wethouders aan de BBV-voorschriften

Voorzieningen rioleringen

In de jaarrekening is een voorziening GRP opgenomen van € 476.000. De methodiek en onderbouwing van een dergelijke voorziening zijn sterk gereguleerd door de notitie riolering van de commissie BBV uit 2014. Samengevat wordt voorgeschreven dat alleen gelden die betrekking hebben op toekomstige vervanging of aanleg van rioolinvesteringen in de voorziening worden opgenomen. Overige exploitatieresultaten worden toegevoegd aan een reserve riolering.

De reserve riolering was ultimo 2017 € 92.000 negatief en als gevolg daarvan onderdeel geworden van de algemene reserve. Het BBV staat immers geen negatieve bestemmingsreserves toe. Vanuit de resultaatbestemming 2017 is ter grootte van de negatieve stand van de reserve riolering een toevoeging te doen. De systematiek in de gemeente De Marne voldoet hiermee aan het BBV. De reserve riolering is daarmee ultimo 2018 nihil. Wij adviseren u wel om (in BMWV-verband) de jaarlijkse dotaties aan de voorziening riolering te baseren op de toekomstige onderhoudsuitgaven volgens het GRP.

5 ANALYSE VERMOGEN EN RESULTAAT

<p>5.1 Eigen vermogen</p>	<p>Het BBV kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling (het gerealiseerde saldo van baten en lasten) en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. De gemeente mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren.</p> <p>Om het resultaat van de jaarrekening goed te kunnen begrijpen, is het van belang dat u inzicht heeft in wat het effect op de reserves van uw gemeente is geweest (x € 1.000).</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Resultaat 2018</th><th>(x € 1.000)</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>De totale baten van uw gemeente over 2018 bedragen:</td><td>36.535</td></tr> <tr> <td>De totale lasten van uw gemeente over 2018 bedragen:</td><td>37.792</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td>Het resultaat bedraagt dan (saldo baten en lasten programma's):</td><td>- 1.257</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td>Gedurende het jaar heeft u reeds voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:</td><td>6.521</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td>Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Over 2018 betreft dit:</td><td>3.759</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td>Per saldo gedurende het jaar gelden onttrokken (meer onttrokken aan de reserves dan toegevoegd):</td><td>2.762</td></tr> <tr> <td>Gerealiseerd resultaat</td><td>1.504</td></tr> </tbody> </table> <p>Inclusief het onverdeelde resultaat 2018 bedraagt het eigen vermogen van de gemeente per ultimo 2018 € 7 miljoen. De reserves van uw gemeente zijn in 2018 met een bedrag van € 1,4 miljoen afgenomen. Dit sluit aan met het saldo van baten en lasten zoals dat is verantwoord in de programmarekening.</p>	Resultaat 2018	(x € 1.000)	De totale baten van uw gemeente over 2018 bedragen:	36.535	De totale lasten van uw gemeente over 2018 bedragen:	37.792			Het resultaat bedraagt dan (saldo baten en lasten programma's):	- 1.257			Gedurende het jaar heeft u reeds voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:	6.521			Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Over 2018 betreft dit:	3.759			Per saldo gedurende het jaar gelden onttrokken (meer onttrokken aan de reserves dan toegevoegd):	2.762	Gerealiseerd resultaat	1.504
Resultaat 2018	(x € 1.000)																								
De totale baten van uw gemeente over 2018 bedragen:	36.535																								
De totale lasten van uw gemeente over 2018 bedragen:	37.792																								
Het resultaat bedraagt dan (saldo baten en lasten programma's):	- 1.257																								
Gedurende het jaar heeft u reeds voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:	6.521																								
Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Over 2018 betreft dit:	3.759																								
Per saldo gedurende het jaar gelden onttrokken (meer onttrokken aan de reserves dan toegevoegd):	2.762																								
Gerealiseerd resultaat	1.504																								
<p>5.2 Financiële positie</p>	<p>De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van diverse ratio's. Hieronder hebben wij de ontwikkeling van de belangrijkste ratio's over de afgelopen drie jaren opgenomen.</p>																								

	Kengetallen	Jaarrekening 2016	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018
	Weerstandsratio	4,18	4,15	2,98
	1a Netto schuldquote	64,7%	61,2%	58,2%
	1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	56,5%	59,6%	56,2%
	2. Solvabiliteitsratio	22,7%	21,5%	17,9%
	3. Grondexploitatie	0,5%	0,4%	0,3%
	4. Structurele exploitatieruimte	6,7%	0,3%	8,3%
	5. Belastingcapaciteit	114,6%	117,6%	105,5%
De provinciaal toezichthouder heeft een normering ontwikkeld ten aanzien van de financiële kengetallen die is opgenomen in onderstaande tabel.				
	Kengetal	Voldoende	Matig	Onvoldoende
	1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90-130%	> 130%
	2. De solvabiliteitsratio	> 50%	20-50%	< 20%
	3. Grondexploitatie	< 20%	20-35%	> 35%
	4. Structurele exploitatieruimte	> 0,6%	0 < 0,6%	< 0%
	5. Belastingcapaciteit	< 95%	95-105%	> 105%
Naar aanleiding van bovenstaande merken wij op dat zowel de ratio weerstandsvermogen als de belangrijkste kengetallen inzake schuldpositie en solvabiliteit wijzen op een voldoende stabiele en solide financiële positie.				
5.3 Weerstandsvermogen	Ten einde een oordeel te geven over de financiële positie van de gemeente dienen naast het eigen vermogen ook de risico's zoals opgenomen in de risicoparagraaf te worden betrokken. In de jaarrekening zijn de risico's weergegeven in de paragraaf weerstandvermogen. Evenals voorgaande jaren worden de risico's periodiek geactualiseerd zodat een actueel inzicht bestaat in de risico's. In de jaarrekening 2018 is de actuele stand van zaken ten aanzien van de risico's opgenomen en laat zich als volgt samenvatten:			
	Onderdeel	2016	2017	2018
	Weerstandscapaciteit	€ 7.646.000	€ 6.608.000	€ 5.555.000
	Risico's (financieel vertaald kans * impact)	€1.830.000	€ 1.590.000	€ 1.862.000
	Weerstandsratio	4,18	4,15	2,98
We hebben geconstateerd dat het erkende risico met betrekking tot Jeugdhulp is toegenomen, in lijn met de landelijke ontwikkeling. Daarnaast hebben we waargenomen dat de reserves afnemen als gevolg van onttrekkingen, waardoor de weerstandscapaciteit afneemt. Dit zorg ervoor dat de ratio met circa 1 gedaald is.				

	Wij zijn van mening dat de integrale risicobenadering en de financiële vertaling van de verwachte risico's in 2018 op een adequate wijze heeft plaatsgevonden. Ondanks de afname in 2018 van de weerstandratio van 4,15 in 2017 naar 2,98 in 2018 kan de weerstandcapaciteit van de gemeente De Marne nog steeds als 'toereikend' worden aangemerkt.
5.4 Conclusie financiële positie	<u>Conclusie</u> De gemeente De Marne beschikt over een voldoende gezonde financiële positie en is derhalve goed in staat om toekomstige tegenvallers op te vangen.

6 INTERNE BEHEERSING

6.1 Samenvatting bevindingen managementletter 2018

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in december 2018 een interimcontrole uitgevoerd. Deze interimcontrole is primair gericht op de bedrijfsvoering binnen de gemeente met name de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. Onze bevindingen, voortvloeiend uit de interimcontrole, zijn vastgelegd in managementletter van 22 januari 2019 ten behoeve van het college. De conclusie uit de managementletter 2018 is als volgt:

Conclusie

*Ons beeld is dat de administratieve organisatie en interne beheersing (de controles in de lijn, gecombineerd met de interne controles) van gemeente De Marne **voldoet aan de daaraan te stellen eisen**.*

Dit betekent dat de gemeente de processen en beheersingsmaatregelen dusdanig ingericht heeft, dat een goede afweging van de kosten-baten is gemaakt om de organisatie van deze omvang met de beschikbare middelen te beheersen. Dit betekent voor uw gemeente derhalve een goed resultaat. Het beeld vanuit de interimcontrole is dat de interne processen en procedures binnen uw gemeente zijn voorzien van diverse 'checks and balances'.

Overeenkomstig de vooraf gemaakte afspraken hebben wij in deze managementletter geen procesbevindingen opgenomen ter optimalisatie van de huidige bedrijfsvoering van de gemeente De Marne. De gemeente De Marne is namelijk met ingang van 1 januari 2019 gefuseerd met de gemeente Bedum, Eemsum en Winsum tot de gemeente Het Hogeland. In een afzonderlijke notitie voor de gemeente Het Hogeland zijn specifieke bevindingen opgenomen ten aanzien van de verdere verbetering van de bedrijfsvoeringsprocessen vanaf het boekjaar 2019.

7 OVERIGE BEVINDINGEN CONTROLE JAARREKENING

7.1 Wijziging in verslaggevingsvoorschriften en overige wet- en regelgeving	<p>In de jaarrekening 2018 zijn geen stelsel- of schattingswijzigingen verwerkt. Wel zijn de vergelijkende cijfers 2017 in de jaarrekening 2018 op enkele onderdelen aangepast voor vergelijkingsdoeleinden.</p> <p>De gemeente heeft de jaarrekening verder aangepast conform de wijzigingen in het BBV, waaronder het toevoegen van de verplichte bijlage met de taakvelden.</p>
7.2 Bevestiging van het college	<p>Wij hebben van het college een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.</p>
7.3 beperking in reikwijdte van de controle	<p>Er zijn geen meningsverschillen met het management noch het college geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers en het college van uw gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.</p>
7.4 Normering topinkomens (WNT)	<p>De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen. Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd, beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 189.000 niet te boven gaan.</p> <p>Uit de werkzaamheden blijkt dat in 2018 voor de topfunctionarissen geen sprake van een overschrijding van de grensbedragen en dat de WNT juist is verantwoord in de jaarstukken.</p> <p><u>Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd</u></p> <p>In overeenstemming met het controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is. In onze controleverklaring hebben wij bovenstaande expliciet opgenomen.</p>
7.5 Single Information Single Audit (SiSa-Bijlage)	<p>De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramien een zevental documenten aan het CBS te leveren. De SiSa-bijlage die opgenomen is in de jaarrekening, is opgesteld door de gemeente De Marne. Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2018. Hierbij stellen wij de juistheid van de gegevens in de SiSa-bijlage vast. Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden</p>

	<p>indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze terecht is ingevuld. Medewerkers van uw gemeente hebben dit aan ons bevestigd.</p> <p>In het kader van de totstandkoming van de SiSa-bijlage merken wij nog het volgende op. Bij de meest recente review van de Audit Dienst Rijk (ADR) van de accountantscontrole van de SiSa-bijlagen 2018 (de zogenaamde single review) hebben wij gemerkt dat deze dienst (zeer)kritisch is op de kwaliteit van de aangeleverde SiSa-bijlagen door de gemeenten en de hierop uitgevoerde accountantscontroles.</p> <p>Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2018 in het kader van SiSa zijn verantwoord. Wij doen dit met een tabel, die wij ook opnemen als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.</p>
--	---

Nr.	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro's	Toelichting fout/onzekerheid
OCW D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2016 (OAB)	N.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2018	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2018	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
GRO GRO2C	Verkeer en Vervoer Groningen	N.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.

Uit de tabel blijkt dat wij bij onze controle geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

<p>7.6 Fraude als onderdeel van de accountants-controle</p>	<p>In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Hoewel wij een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.</p> <p>Wij hebben een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam en met de ambtelijke organisatie van de gemeente De Marne. Tijdens dit overleg is gesproken of het management aanwijzingen en of vermoedens heeft gehad voor de mogelijke aanwezigheid materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken.</p> <p>Van het management hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of de werknemers zijn betrokken die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing, of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn voor de jaarrekening.</p> <p>Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop gericht waren om het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.</p> <p><u>Conclusie:</u> Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2018 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.</p>
<p>7.7 Begrotingsrechtmatigheid</p>	<p>De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet. Deze normen dient de gemeenteraad zelf nader in te vullen en te concretiseren. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat het college belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat de gemeenteraad hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.</p> <p>Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft door de accountant niet in alle gevallen te worden meegewogen in zijn oordeel. Essentieel is dat de raad nadere regels kan stellen wanneer:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kostenoverschrijdingen die zijn gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, 2. kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid en 3. kostenoverschrijdingen bij opneinde regelingen <p>moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat de gemeenteraad geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat de accountant deze kostenoverschrijdingen niet betreft bij de beslissing of hij al dan niet een goedkeurend rechtmatigheidsoordeel kan afgeven.</p>

Daarnaast moet de accountant deze kostenoverschrijdingen – waarvan het college in de jaarrekening moet aangeven dat de raad deze nog dient te autoriseren – in het verslag van bevindingen aan de orde stellen. Extra lasten die zijn gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden, terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten en waarbij de raad nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid kijkt de accountant naar de lastenoverschrijdingen per programma. Op twee programma's is een begrotingsoverschrijding op de lasten geconstateerd. Deze zijn in de tabel hierna opgenomen:

Lastenoverschrijding programma	Begrotingsoverschrijding	Onrechtmatig, telt niet mee	Onrechtmatig telt wel mee
Programma 1 Burger en bestuur	€ 158.000		✗ € 88.000
Programma 3 Verkeer en Vervoer	€ 75.000		✗ € 75.000
Programma 7 Sociaal Domein	€ 482.000	V	

De overschrijding op programma 1, burger en bestuur is voornamelijk het gevolg van hogere salariskosten en voor een beperkt deel door herindelingskosten. De kostenoverschrijding van raadsleden ad € 70.000 wordt gedekt door een aanvullende uitkering vanuit het Rijk. Dit onderdeel van de kosten overschrijving wordt dan ook niet opgenomen in het oordeel. Derhalve dient het restant van de begrotingsoverschrijding te worden opgenomen in het rechtmatigheidsoordeel € 88.000

De overschrijding van programma 3, verkeer en vervoer is voornamelijk het gevolg van hogere salariskosten en hogere kapitaallasten voor onderhoud wegen dan verwacht. In de ontvangen toelichting is aangegeven dat geen baten direct zijn te relateren aan deze kostenoverschrijdingen, noch is vastgesteld dat sprake is van een open einde regeling. Derhalve dient de begrotingsoverschrijding opgenomen te worden in het rechtmatigheidsoordeel ad € 75.000.

De overschrijving van programma 7, sociaal domein is voornamelijk veroorzaakt door overschrijding van sociaal domein. Dit zijn open einde regelingen waardoor de overschrijding niet in het oordeel mee genomen dient te worden.

7.8 Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiserings- omgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen, die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen.

Op grond van artikel 393 lid 4, Titel 9 Boek 2 BW rapporteren wij onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de controle van de jaarrekening niet specifiek is gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Wij zijn van mening dat voldoende maatregelen zijn getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening te waarborgen.

Bijlagen

Bijlage A – Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Aard van de fouten	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Het RIGG niet juist en volledig verwerkt (te hoge verplichting aan RIGG)	€ 44.000	€ 44.000
Onrechtmatige begrotingsoverschrijdingen op de programma's 1 en 3	€ 163.000	n.v.t.
Totaal fouten	€ 207.000	€ 44.000
Goedkeuringstolerantie	€ 416.000	€ 416.000
Gevolg voor de strekking van de controleverklaring	Goedkeurend	

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
PGB WMO en Jeugdzorg vanuit het SVB	€ 919.000	€ 919.000
Zorg in Natura Jeugd (vanuit de RIGG)	€ 76.000	€ 76.000
Zorg in Natura WMO	€ 7.000	€ 7.000
Totaal onzekerheden	€ 1.002.000	€ 1.002.000
Goedkeuringstolerantie	€ 1.248.000	€ 1.248.000
Gevolg voor de strekking van de controleverklaring	Goedkeurend	

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat geen sprake is van niet- gecorrigeerde fouten die, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening materieel (kunnen) zijn.

Bijlage B – Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met de Nederlandse Corporate Governance Code dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het college en de gemeenteraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente De Marne in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Astrium beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersings- maatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Astrium.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.

- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn signaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Astrium wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een audit commissie of algemeen bestuur, overwegen wij ook een van deze beide instanties te raadplegen.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Astrium, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

WWW.ASTRIUMOVERHEIDSACCOUNTANTS.NL